

uneori prea feminin, parcurgi cu plăcere și ușurință volumul elegant și frumos tipărit.

Rândurile — de aleasă prezentare — ale lui Topirceanu, pușe ca prefață, ne dublează plăcerea apariției acestui volum.

„**Meșterul Manole**” Ianuarie 1939—Anul I. Nr. 1. Restoind paginile acestei minunate reviste, intilnim, cu bucurie, nume cunoscute, a căror slovă, ne e prietenă ori unde am găsi-o.

Așteptăm cu teamă cu Nr. 2. al acestei admirabile reviste, să poată răsbate infernul nevoilor materiale și în altora, ca să ne poată oferi din nou satisfacția biruinței literaturii adevărate.

„**Pontice**” Ianuarie Anul I. Nr. 1. 1939. Apariția elegantă a Ponticelor este un indemn pentru înmănușarea tuturor condeelor dobrogene.

„**Buletinul Bibliotecii**” Nr. 3—4 Academia de Inalte Studii Comerciale și Industriale 1939. Revistă de informații bibliotecare, recenzii și bibliografie. Apare trimisual sub conducerea D-rei Cristina Tuduri și Dr. Ivănescu.

„**Rev. Fund. Regale**” 1 Februarie 1939. Revista revistelor, totdeauna sursă instructivă prezintă adesea multe lucruri pline de interes.

In recenzia revistei „Gândirea” se spune între altele, că D-ra Zoe Verbiceanu, fostă profesoară de limba franceză la Constanța, a încercat și-a reușit să traducă, din dificilul François Villon, șase poeme dintre care e transcrisă în întregime „Balada Spînzuraților”.

V. Al. Petru

Cărți noi — traduceri —

1) „**Hannul lui Almayer**” de Joseph Conrad. Traducere de Jul. Giurgea. Ed. Națională Ciornei. Premiul Nobel pentru literatură.

2) „**Strada Motanului Pescar**” de Iohan Földes. (Marele premiu internațional al romanului). Traducere de S. Rădvan — Ed. Socec.

3) „**Ivan cel Groaznic**” de André Beucler. Traducere de St. Dinulescu — Ed. Școalelor Craiova.

In curând va apare celebrul roman al lui Ch. Dickens: „Viața vrută și nevrută a lui Martin Chuzzlewit”. Traducere din limba engleză de Mary Rădulescu și Viorica Petru.

Domniei-Sale

D-lui

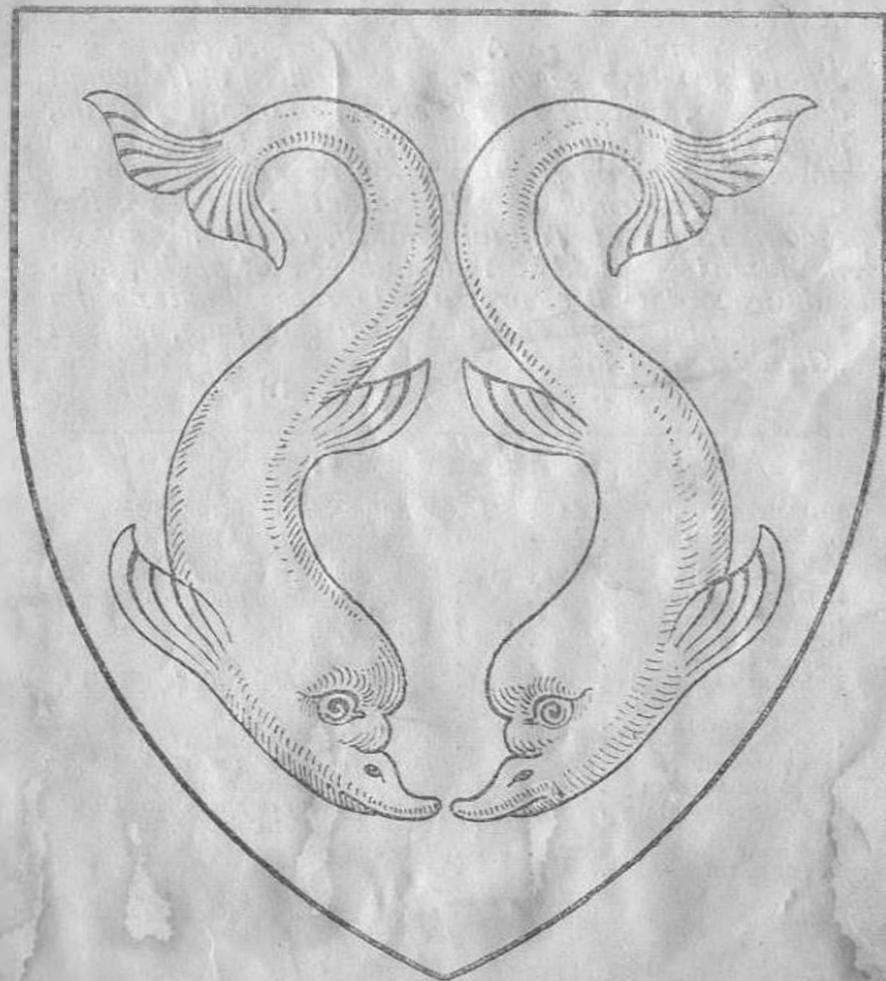
Jud. Constanța

Pi
771

GANDURI DE LA MARE

Revistă Culturală Regională

Condusă de Titus Cergău

Crestătura pentru anul al treilea

Cu acest număr, apărut în prag de primăvară. „Gânduri dela Mare“ face pași spre al treilea an. O vîrstă tînă, o vîrstă de copac tînăr, deci cu trunchi flexibil ca al trestiei din fabula lui Jean de La Fontaine, pe care vîntul o îndoae spre ape fără să o rupă.

Pornită din dorința unei afirmări regionale, fără polemizări, ci în gînd curat, revista s'a străduit cale de doi ani, prin stepă și uscăciune, să ivească luciul de argint a tot ce însemna simțire și năzuire dobrogeană.

Soră mai mică a Analelor Dobrogei, cum a numit-o cineva, nu se mai simte stingheră în Heliconul dobrogean, în care o altă revistă, ca o soră elegantă, mîndria celorlalte două surori, a venit să închee treimea. E vorba de „Pontice“, revista apărută sub patronajul Excelenței Sale Domnului N. Ottescu, Resident Regal al Ținutului Mării, căruia îi aducem mulțumiri — niciodată îndeștulate — atât pentru subsidiul acordat cît și pentru asigurarea unui sprijin pe care binevoește să-l dea pe fiecare lună, revistei „Gânduri dela Mare“.

Direcțiunea

Cuprinsul:

Direcțiunea	Crestătura pentru anul al treilea
I. Ghibănescu	Națiune, Stat, partid unic
Ioan Micu	Săpături și cercetări arheologice
Gh. Baudelaire	Albatronul (traducere de I. M. și R. S.)
I. D. Frasin	Porne-sc credincioșii lui Allah
George Negru	Trottele (versuri)
D. Stoieescu	Doi eroi
Roman Secăreanu	La o răspântia de apă
Balmont Constantin	Anemona (versuri) trad. de Mihail I.
	Priciple
Aida Petrarian	Plînge doml (versuri)
G. d. M.	George Negru, Flori indoliate
D. N. Mincev	Luitvid, un legendar voevod dobrogean
Aurel Dumitrescu	Jubire neatinsă (versuri)
E. V. Haralambic	Simple discutii cu privire la un Palat cultural al Dobrogei.
B. Neagu	Gînduri
V. Al. Petru	Cărți și reviste

Națiune, stat, partid unic

Partidul unic consideră națiunea ca o finalitate, în serviciul căreia individul se valorifică, adică trece de interesele sale egoiste și imediate și colaborează la scopul înalt al istoriei: menținerea și progresul nației.

Acordă cea mai mare atenție tuturor factorilor componenți ai nației, tradiției, limbii, obiceiurilor, credinței, care — toate — creiază un anumit mediu istoric — specificul național — sub care se înțelege un complex de aptitudini, predilecții și dispoziții sufletești și un anumit mod de a privi lucrurile, de a le prețui și de a reacționa.

Opera de protecție, de apărare și de evoluție a nației se face mai eficace prin prezența partidului unic, care înglobează pe individ, îi conduce activitatea către un scop precis și-l menține mereu sub presiunea nobilă a idealului național.

De aceea, el apare ca o reacție împotriva forțelor distructive, interne și externe, care urmăresc dezagregarea coeziunii naționale; impune forța unei voințe, o pasiune eroică și sentimentală în slujba națiunii, voind să-i suscite și să-i animeze toate rosturile vieții.

Nu face numai opera unei revoluții. Mai are și o menire pozitivă: organizează statul nou, stabilește o nouă ordine, care va servi mai bine interesele colectivității. Dă energiilor naționale o impulsie unitară, o coordonare și o sistematizare capabilă de o mare expansiune economică, socială și culturală, introduce ierarhia valorilor sociale împotriva egalitarismului unificator și geometric al vechiului regim.

Deci, partidul revoluționar, în vederea sacrificiului pentru care e creat, de a da o nouă viață națiunii, transformă radical statul vechi și crează statul totalitar sau de autoritate.

Are despre stat o concepție cu totul diferită de concepția liberală: Statul democrat și individualist considera ca un principiu intangibil jocul liber al partidelor politice în parlament și căuta prin aceasta să asigure libertatea absolută a individului.

Noua instituție politică schimbă situația și pune alt principiu pentru reglementarea raporturilor dintre stat și individ. Reintronează ideea romană a statului superior și suveran peste cetățean și clasă socială. În vechiul stat liberal accentul cădea pe individ; pentru noul partid cetățeanul incetează să fie scopul și fundamentul statului și societatea suma numerică a indivizilor. Colectivitatea e un tot organic, avînd scopurile, valoarea și voința ei intrinsecă, iar individul parte integrantă din acest tot, parte care are față de colectivitate numai datorii. Drepturile sale rezultă din îndeplinirea datorțiilor, iar viața sa se scurge ca o rugăciune, ca o înaltă misiune închinată prezentului și mai ales viitorului.

I. Ghibănescu

Săpături și cercetări arheologice

În 1928, cu prilejul celor cincizeci de ani dela data cînd Dobrogea, reprezentată numai prin județele Tulcea și Constanța, s'a realipit Romîniei, sub domnia lui Carol I, privirile cercetătorilor s'au îndreptat mai atent ca oricînd asupra ei. S'au făcut, cu această ocazie, numeroase comunicări, s'au scris studii, s'au ținut conferințe, în fiecare încercîndu-se să fie cuprinsă o parte din noutatea acestui ținut pe care și azi îl cunoaștem așa de puțin.

Sărbătorirea din toamna anului trecut—o sărbătorire mai mult din condee și pagini închinată evenimentului—a celor două momente importante din istoria reîntregirii noastre teritoriale, însumate în unitatea admirabilă de azi, Dobrogea, a dat o nouă imagine și o actuală prezentare a tuturor realizărilor. Cele două momente—șaiszeci de ani dela alăturarea de trupul părintesc al țării a celor două județe din nord, și părărirul de secol dela înscăunarea dominației noastre în sudul Dobrogei—sunt punctul crucial de limpezire a unui gînd și afirmare a unei puteri.

În amîndouă aceste date istorice dobrogene, publicațiile noastre științifice au făcut bilanțul onest al stăpînirii romîne. Nimic din ceace ar fi însemnat o abatere voită sau o eroare căutată, pentru susținerea unor deziderate, n'a făcut obiectul vreunei cercetări. Dacă în rîndurile de acum, mă opresc la o singură publicație din cele multe—pentru celelalte stă la îndemînă bibliografia publicată de d. S. Greavu Dunăre,—și anume la *Analele Dobrogei*, e doar din dorința de a pune în față cea mai reprezentativă revistă de documentare în chestiuni dobrogene, care—timp de douăzeci de ani—a făcut slujbă de albină econoamă în flora de preocupări regionale.

În paginile acestei reviste, care a îmbrăcat straie de sărbătoare la cele două date istorice ale Dobrogei, s'au scris, an după an, studii rezultate din cercetări pe teren ori din consultarea scrierilor apărute pe îndelunga scară a timpului, din vremurile depărtate ale antichității pînă în contemporaneitate, studii pline de seva științei. O deosebită atenție s'a acordat cercetărilor de trecut, acelor cercetări cuprinzătoare de viață și așezări umane în această unitate geografică, vast loc de abundență și frămîntare, pămînt de statornicire și drumeție seculară.

Dobrogea în adevăr,—prin însăși situația ei mărginașe în Europa, care întotdeauna a făcut abstracție de imensa regiune nord-estică, înglobată mai obișnuit într'o unitate geografică

specială, Eurasia, Europa asiatică—a fost «o poartă a tuturor migrațiilor, cum a numit o Ion Ionescu dela Brad «via gentium», după expresia lui Vasile Pîrvan. A fost un ținut de poposire și stabilire. O frămîntare continuă i-a acoperit meleagurile pe alocuri de stepă, în alte locuri de pădure și munte. Viața s'a revărsat deplină și generoasă pe colțul acesta mic de țară uimitor de bogat în istorie. «Nu există altă regiune — scria aceleași Ion Ionescu dela Brad în notele sale din excursiunea agricolă în Dobrogea—care să poată cuprinde pe o suprafață așa de mică un număr mai mare de ruine».

E de ajuns să privească cineva harta întocmită de Vasile Pîrvan și completată de d. Radu Vulpe, anexă a lucrării «Activitatea arheologică în Dobrogea în cei cincizeci de ani de stăpînire romînească» (v. Anal. Dobr., vol. festiv, 1928, pp. 117-144), ca să-și poată face o idee de viața care a pulsat aici din vremuri care uneori se întunecă în legendă.

Ceeace cunoaștem noi azi din trecutul de secole al Dobrogei este, repetînd un rînd de mai sus, numai o parte, ba chiar o mică parte. Scrierile antichității nu dau celui însetat de o cunoaștere cît mai completă decît minime și, nu de puțin ori, obscure informațiuni. Ținutul acesta era prea depărtat—să ne amintim de Ovidiu care mereu l-a situat în marginea lumii,—ca să poată străbate, pînă în centrele de cultură, știri. Din cauza puținătății acestor știri și a relativității lor în respectarea sau în redarea adevărului istoric, apoi din nevoia unor informații precise, lipsite de dubiul atît de dăunător cunoașterii situațiilor reale, s'au ivit acele cercetări arheologice despre a căror importanță astăzi există o convingere de neînlăturat. Arheologia, prin săpături și cercetări, a adus precizuni și informațiuni noi. Ea oferă o siguranță care satisface spiritul omenesc, !) în perpetuă alergare după adevăr.

Fiecare săpătură arheologică înseamnă o Investigare a trecutului omenirii, pentru a urmări acest trecut în manifestările evolutive ale spiritului omenesc. Deaceea, oriunde ar avea loc aceste săpături, ele reprezintă o tendință umană de proprie recunoaștere a stadiilor de evoluție, o întoarcere atentă spre trecut și mai ales spre acel trecut drag al clasicității greco-romane. Cine n'a legat un vis de umană fericire de frumusețea Acropolei ori de măreția Capitolului? Sub aripa singurătății senine a ruinelor, cum îi plăcea lui Vasile Pîrvan să spună, cine nu s'a simțit mai înălțat sufletește, în fața unui chip idealizat în candoarea marmorei?

Dacă, de obicei, legăm tot ce avem mai frumos în sensibilitatea noastră de creațiunile depărtate, ca spațiu, de noi, cum nu vom putea înțelege importanța vestigiilor antice din țara noastră?

Sub pămîntul peste care trecem cuo indiferențesăbuită, doar me o viață de secole, ca viața din acel castel fermecat înconjurat de

!) A. Jardé, *La formation du peuple grec*. Bibl. du Synth. List., Paris 1923, p. 87.

spini pe care fătul frumos din basm, după o sută de ani, l-a redeşteptat. Arheologia e întocmai ca acest erou al poveştilor. Are puterea şi mijloacele să deştepte din nou la viaţă o lume adormită, chiar după mii de ani.

Pentru noi săpăturile şi cercetările arheologice au şi o importanţă naţională, în afară de importanţa ştiinţifică, deoarece ele scot în lumină manifestările de viaţă ale unui trecut străbun spre care nimic altceva nu ne atrage aşa de mult decât legătura scumpă cu aceste lumi dela începutul istoriei părinteşti. Astăzi, tot mai puşini sunt aceea care pun în cumpănă valoarea cercetărilor arheologice şi le socotesc simple căutări de potcoave ori mici scrinţeli ale unor oameni fără preocupări serioase. Astfel de păreri, pornite de obicei din mijlocul cetelor semidocte, pentru care întreaga cultură se rezumă la ziare şi spectacole cinematografice, n'au posibilitatea să stăvilească o tendinţă mereu şi adevărat umană: întoarcerea spre faptele din trecut prin proprie amintire, pentru cele la care am participat, prin cercetări, pentru fapte îndepărtate ca timp.

Arheologul român, pe temeiul unui scop îndoit: ştiinţific —din punct de vedere general—şi naţional, caută să producă fapte şi mărturii, care lipsesc din scrierile istorice, spre a limpezi mai mult şi mai mult probleme imposibil de clarificat numai în lumina celor câteva izvoare din istoriografie.

Fiindcă suntem în Dobrogea, iar ştiinţa arheologică îşi are în ea un vast laborator, e necesar să însemn, folosind câteva note dintr'un studiu al d-lui prof. Ion Andrieşescu,²⁾ problemele pe care le are de elucidat această ştiinţă pentru întregul curs al istoriei antice: paleoliticul şi neoliticul; epoca de bronz şi de fier, pînă la invazia (şi după invazia) Sciţilor şi colonizarea greacă; problema băştinaşilor ei, în cadrul vieţii celto-hellenistice şi hellenistico-romane, trei secole înainte de era creştină şi tot atîtea după; în fine, lămurirea noilor invaziuni succesive şi vechimea elementului slav în legătură cu ele.

Iată, prin urmare, atîtea probleme pe care săpăturile şi cercetările arheologice le au de elucidat în viitor. Concepţia —deasemenea—că perioada greco-romană e destul de bine cunoscută e valabilă numai sub aspectul ei general: o cunoaştem numai în liniile ei caracteristice. Din punct de vedere particular însă, ţinînd seama de extensiunea ei spaţială, trebuie cercetată întreaga faţă a regiunii dintre Dunăre şi Marea Neagră, pentru scoaterea la iveală a vestigiilor preistorice, trace, scitice, grece, romane şi barbare.

Un bilanţ just la capătul a şaizeci de ani dela reanexarea Dobrogei, arată cu prisosinţă contribuţia arheologiei noastre în ce priveşte istoria veche, pentru care—am notat mai sus—nu sunt decît prea puşine informaţii, unele precise,

2) I. A., *Arheologia şi istoria veche a Dobrogei*, conferinţă ținută sub auspiciile aşezăm. cultur. I. C. Brătianu (publ. de „Cartea Rom.”, Buc. 1928).

altele obscure, iar altele greşite. Deşi încă tînără —arheologia romînă nu începe decît în a doua jumătate a veacului trecut—ea a adus o preţioasă contribuţie în vederea cunoaşterii trecutului Dobrogei. Începînd cu Grigore Tocilescu, întîiul arheolog romîn pe teren, şi terminînd cu discipolii şcolii lui Vasile Pirvan, ştiinţa noastră arheologică a trecut dela un «diletantism romantic» la seriozitatea cu care sunt privite asemenea preocupări în occident. Numele arheologilor: D. M. Teodorescu, O. Tafrali, Th. Sauciuc-Săveanu, Paul Nicorescu, G. G. Mateescu, Scarlat Lambrino, Grigore Florescu, — va fi mereu legat de pămîntul dobrogean spre cercetarea căruia maestrul tuturor, Vasile Pirvan, i-a îndemnat şi pregătît.

Dela săpăturile şi cercetările arheologice, Dobrogea îşi aşteaptă completarea numeroaselor pagini de istorie, care se cer căutate şi transcrise astăzi de pe monumente lapidare.

IOAN MICU

Albatrosul

de CH. BAUDELAIRE

*Adesea — vrînd să ridă — colindătorii mării
Prind albatroşi, mari pasări cu aripe deschise,
Ce însoţesc trîndave, spre capetele zării,
Corabia deasupra grozavelor abise.*

*Ţinuţi astfel pe punte, înconjuraţi de salbe,
Aceşti stăpîni ai bolţii, acum stingaci şi grei,
Indurător îşi lasă măreţe aripi albe,
Precum atîrnă visle alătura de ei.*

*Ce slab e sburătorul stăpîn pe tot înaltul!
El, altădată falnic, azi trist, respingător!
În cioc îi viră pipa un marinar, iar altul —
Tot schiopătînd — imită infirmul sburător.*

*Poetul e asemeni cu prinţul înălţimii
Care, sfidînd furtuna, domină marea largă,
Dar exilat pe lume în mijlocul mulţimii,
Giganticele aripi l'impiedică să meargă.*

Traducere de I. M. şi R. S.

Pornesc credincioșii lui Allah

Se pregăteau mulți de plecare: Gzambec hoguea, Arslam cu bătrâna Menzadé, Ciorabai cu a doua soție și feciorul său Timur, Mosin cu Mamuzié, Becbau, — cu femeia, copilul Nail și sora lui, Ersultan, — Mustafa, — vechilul care scotea miresele din casă sub ploaia loviturilor, — bătrânul Curt Molá care bătuse odată flacăii la cafenea, Tasin și Zevri cei buni de glume, Raim cel cu cai frumoși și buni, bărbierul Abibulah, cei doi cafegii Ena și Peuzi.

Numai câțiva, împreună cu hafuz Seid Omer, nu voiau să plece. Bătrânul hogue zicea:

— «Atâta timp cât mai rămân o parte din ai noștri, iar geamia tot se mai ține în picioare, stau aici. Sunt prea bătrân și slăbit să mai pot pleca în alte părți. Mă voiu prăpădi odată cu prăbușirea geamiei la care am slujit o viață întreagă.»

Rămăneau pe veci liniștite în adâncul pământului numai oasele lui Hagi-Vaid, ale feciorului său Zeidulah și ale celor de pe vremea lor și mai din urmă. Asemenea, grupul împușcat în timpul războiului, — cu Abdulah în mijloc, — Taré care nu putuse trăi între doi frați și doi soți, Cairié cu dragostea ei pentru un creștin, copilul pierdut de Ersultan în urma păcatului cu Ciorabai și alții... și alții... Dormeau cu toții somnul liniștii de veci în cimitirul sărăcăcios din marginea drumului, având fiecare pe mormânt o lespede de piatră. Duseră cu ei toată patima și frământarea acestei lumi în îngustimea unor gropi cu holți spre miazăzi.

Neamul acesta pornit odată din fundurile Asiei, a frământat pe vremuri două continente sub copitele cailor, iar astăzi rămășițele îi sunt împrăștiate prin Crimeia și pe întinsul nesfârșitelor câmpii rusești, ori prin Dobrogea. Fluviul acesta revărsat altădată din matcă, se trage istovit în Jărăt; dar nu-și mai regăsește vechiul făgaș și intră și el cum poate în albia altui fluviu, al Turcilor, cu care a mers veacuri întregi alături.

* * *

Intr'o bună zi, s'a format convoiul.

Cei ce plecau, au închiriat ori au fost ajutați cu căruțele pe care le vânduseră altora. Au încărcat în ele lucrurile ce și mai oprise ră fiecare și peste ele s'au suit bătrânii și copiii. Mulțimea de bărbați, femei, flăcăi și fete, urma să meargă pe jos, ducând în mâini câte un lucru ori o legătură.

Se adunaseră să-i vadă mulți din satele vecine, — rude, prieteni, ori numai cunoscuți. Își luau rămas bun îmbrățișându-se, lăcrimând și oftând. Cei ce rămăneau în urmă, păreau triști că nu puteau pleca odată cu ei. S'auzea mereu:

— «Venim și noi, venim și noi!»

Convoiul a pornit încet. Căruțele, — cu bagaje, copii și bătrâni, — mergeau prin mijlocul drumului, iar gloata pe delături, în grupuri: cei mai în vârstă, tăcuți și cu privirile în jos; flăcăii și fetele, gălăgioși și furându-se din ochi.

Când au trecut pe lângă cimitirul din marginea drumului, mulți au început să lăcrămeze: unii își plângeau părinții, alții frații și surorile; iar unele mame, printre care și Ersultan, copiii pierduți.

Oasele celor morți ședeau neclintite acolo în fundul pământului și poate că numai sufletele lor se frământau că sunt părăsite pe aceste meleaguri în umbra crucii, ori poate că-i însoțeau și ele, nevăzute, spre pământul sfânt.

Deodată, s'a auzit glasul miunat al lui Becbau. Cu el s'au unit și ceilalți, iar pe șoseaua care taie ca un șarpe stepa dobrogeană, răsună un cor de aproape două sute de voci conduse par'că de o mână nevăzută, în aceeași măsură:

«Noi vom pleca de aici
Cu daula, cu nunta, vai!
Și ne-or rămâne morții
Ca oile împrăștiate, vai!

Dac'o pui în ciorbă, nu i dă
gust

Sarea din Dobrogea;
Unora le-au rămas mamele,
Allora, copilele.

Căsuțele noastre cu pereții
de stuf
Și acoperișul de ramuri!
Anii se despart de ființe dragi
Și alții de averea lor.

Să-ți fie de cap
Și pomii și frunzele!
De aur era
Al Crimeii pământ».

Ajuns în vârful unei coline din apropiere, convoiul s'a oprit. Fără voce, toate privirile s'au întors spre sat. Se vedeau într'o parte casele albe ale creștinilor, înconjurate de pomii dătători de umbră și poame, școala mândră din mijlocul satului, lângă ea localul primăriei, iar pe costisă biserica maiestooasă, cu turlele mărețe și crucile de fier în vărfuri... Se zăreau și căsuțele lor, lipite cu pământ, iar între ele, geamia cu pereții prăpădiți, gata s'o pornească peste câmpuri și cu minaretul de lemn putred aplecat într'o parte așteptând cu resemnare să se prăvălească și, din pământul dărâmaturilor, vântul să ia cu el praful pe care să-l poarte din loc în loc, mereu către miazăzi, spre «pământul sfânt».

A răsunat glasul lui Gzambec hoguea

Bătrânii și copiii s'au coborât din căruțe. Acolo, pe vârful colinei de unde poți cuprinde cu privirea toată priveliștea satului, s'au format două grupuri deosebite: bărbații și flăcăii într'o parte, femeile, fetele și copiii într'alta, mai în urma lor. Fiecare și-a așternut jos pe pământ o haină sau altceva și a ingenunchiat.

Geambec hoguea a scos coranul și a citit din el. Adunarea a intonat un cântec religios, apoi toți au început mătâniile: își frângeau trupurile dela mijloc, atingeau țărâna cu fruntea, se ridicau, apoi iarăși se aplecau, mereu, mereu, cu aceeași mișcare ritmică...

...Și convoiul a pornit din nou. În fruntea lui, mergeau ală-

turi Ciorabai și Becbau, vorbind ca doi prieteni vechi între cari nu s'ar fi întâmplat vreodată neînțelegeri, Uitaseră par'că de rușinea aruncată asupra femeii lui Negip, — E:sultan, — de bătaia ce luase Ciorabai la tribunalul bătrânilor satului, de rănile ce le căpătase Becbau odată cu întrecerea lor nebună. Uitaseră par'că tot, sau nu-și mai aduceau aminte decât ca de niște vise urâte, pierdute în negura vremii. Mergeau alături vorbind ca doi prieteni vechi, căutând să pătrundă în tainele ce le ascunde viitorul și făcând planuri asupra așezării și vieții lor de acolo, în Anadol, pe unde ei mai fuseseră odată.

Când au ajuns în Constanța, n'au putut să-și găsească locuri de găzduire, până la plecarea vaporului. Hanurile erau înțesate de Turci și Tătari veniți din toate părțile Dobrogei, gata de drum.

Pe un câmp din marginea orașului, și-au făcut un fel de corturi. Seara, fumegau focurile întreținute cu etizic, și surcele strânse depe maidanuri.

Au început să ia măsuri în vederea călătoriei, printre care cea dintâi a fost să-și cumpere căciuli ori pălării, fiindcă fesurile sunt oprite cu desăvârșire în Turcia. Ușoară schimbare pentru tinerii ce erau deprinși, dar grea pentru bătrânii cari o viață întreagă purtaseră fesul în cap, nesupărați de cineva. Aci fesul era nu mai al lor și-i deosebea de ereștini; acolo, căciuli și pălării!

Au mai auzit ei că'n părțile acelea se scrie acum cu litere latine, părăsindu-se cele arabe, întrebuițate din vechime. Pentru tineri va fi ușor. Dar bătrânii?

Ce vânt bate prin Turcia de acum? Numai Allah știe!

În așteptarea plecării cu vaporul, se plimbă pălcuți prin oraș; iar bătrânii, ogîndindu-se în geamurile vitrinelor dela unele mari magazine, se privesc în ele căutând să se recunoască.

Fragment dintr'un roman în manuscris

I. D. Frasin

Troițele

de George Negru

Scăldate'n soare și'n belșug de isme Plugarii ingenunche și se roagă
Anii tot mai mult stropesc cucernicie, Când simt suspinul brazdelor uscate
Chemarea lor mai des oprește'n cale, Și 'nalță imn de bucurii cu glia
Cu cât trecutul merge'n veșnicie! Imbelșugată'n rodul de bucate!

Drumeții tot mai mult stau și se ...Și gîndurile vechi în poezii sunt
'nchină troiți,
La răscrucile cu troiți aplecate: La care azi smeriți ne închinăm:
Chipu'n lemn mai sfînt îl facevremea; Simbol de-apururi, faciă din trecut—
Cu cât șuvoaie repezi le tot bale! De moare ea — pe noi ne ruinăm!

Doi eroi

În drumul spre Ostrov, unde aveam să prezidez un birou electoral, pe la sfârșitul lunei Octombrie 1912, am poposit într'o noapte la Călărași. Vaporașul pleca a doua zi pe Borcea, apoi pe Dunăre, prin Silistra, la Ostrov. Noaptea, prin chelnerița hotelului, care nu se putea înțelege cu un străin, am făcut cunoștință cu un tânăr englez, vesel și antrenant, în gura căruia se svîrcolea o franțuzească aproape tocată. Mergea la Silistra!

— Afaceri diplomatice, ori vr'un roman?

— Nu. O curiozitate științifică.. istorică!

— Toată admirația mea! Teatrul afitor ciocniri..

— Nu. Ceva mai vechiu. Locul e acelaș. Acolo s'a născut la sfârșitul veacului al 4-lea Aetius, un mare general, una din figurile omenirii, cu atît mai de admirat cu cît a fost de partea civilizației: generalul, care cu occidentali mai puțin barbari, a bătut pe groasnicul Attila.

— Aetius s'a născut la Silistra? N'am știut.

— Binevoiiți a afla!

— Un loc atît de onorabil, atît de aproape de noi, atît de departe de Londra..

Mă gîndeam. Dacă poimiine dimineață n'ar începe alegerea la Ostrov, aș rămîne cu englezul la Silistra.

Pînă să ne culcăm, mai mult de trei ore, englezul mi-a cîntat amintirile istoriei despre Aetius. Găsea, că și-a făcut educația ca un englez de azi, — prin viață, prin experiență. A fost un finăr viteaz, un soldat în armata romană primit în garda imperială. Apoi a fost pe la curtea lui Alaric, pe la curtea lui Attila, — rășboiul și diplomația erau în firea lui. Ajuns generalism al armatelor imperiului din Apus, prin el a fost posibilă împărăția de 30 de ani a lui Valentinian III, — dar datorită acestui Valentinian și în palatul acestuia s'a săvîrșit cea mai crudă neomenie, chiar împăratul a sărit asupra-i cu sabia; acolo a fost ucis Aetius după ce în-

chinase imperiului mai mult de trei sferturi din durata vieții sale.

— Am văzut locul unde a bătut pe Attila, vestitele Câmpuri Catalaunice, am trecut prin Châlons-sur-Marne. Aetius, se vede a fi promis toate bunătățile din imperiu — Visigoților, Francilor și Burgunzilor, ca să-i unească asupra lui Attila! Se vede iar că-l prinsese pe Attila în strimtoare, între două văi mlăștinoase, unde cavaleria hunică nu se putea risipi și strânge după tactica ei! Chiar vin de-acolo... Hunii ajunseră până la Marna...

Am văzut în Italia și ruinele palatului unde a fost ucis Aetius... Ochii, cari s'au închis acolo, au privit peste sutele de ani ale istoriei: Visigoții s'au topit în Spania, Francii și Burgunzii în Franța, Vandalii au fost depărtați în Africa, unde s'au pierdut ca pirați și negustori de sclavi... Despre Huni cine mai vorbește? Veacul al 5-lea n'ar mai fi însemnat nimic fără el.

A doua zi am plecat împreună pe Borcea cu vaporășul.

La Silistra... Pe-atunci Bulgaria era în război și poliția de-acolo n'a vrut să știe de curiozități științifice, n'a permis debarcarea englezului. Dar, ne-a permis la amândoi, cu un bătrânel pe capră, să facem o plimbare în localitate cu o trăsură hodorogită, ceea ce am și făcut, cât vaporășul s'a oprit în prăfuitul port.

Am privit lacom hărtoapele Dirstorului Vechiu și mi-am închipuit o cetate, din care un tînăr pleca, într'un răsărit de soare, pentru a lupta și păstra luminos destinul omenirii: Aetius!

Curiozitatea sătisfăcută, am plecat. Noaptea am rămas împreună la Ostrov. Dimineața, Memet, bărbierul Ostrovului, ne-a ras pe amândoi cu acelaș briciu, pe care prietenul englez l-a cumpărat ca amintire. Am schimbat cravatele gătindu-ne, el cu a mea și eu cu a lui, ne-am strîns mîinile și ne-am despărțit cu ochii umezi.

De-atunci, cînd vine vorba de Dirstorul-Vechiu, mi-aduc aminte cu admirație de... doi eroi: Aetius și englezul!

D. Stoicescu

La o răspîntie de ape

Un șuvoi de apă argintie a fișnit dintr'o stîncă ascunsă în bunget de codru și sprinten, sărind din piatră în piatră, a pornit să-și croiască drum spre Soare Răsare. Capricios, a coborît apoi spre Miază-zi și în burgul cu strălucire de ba sm și-a domolît mersul, a împrumutat apelor albastrul cerului coborît în ochii blondelor „Gretchen” și n'ar fi vrut să plece mai departe. Leneș, a continuat să treacă însă prin fața burgului și cu gîndul la feeria lăsată în urmă, n'a luat seama cum s'a încurcat în stînci cari i-au sdrențuit pînza apei, lucie ca oglinda, și i-au înspumat-o.

Surprins, și-a pierdut albastrul din unde — risipit darnic pe cer — și apelor le-a rămas blondul păr al dansatoarelor lăstate în urmă, în burgul legănat pe melodii de vals.

Pe apele acestea blonde, demult domolite, coborîm și noi spre mare, pe un canal drept ca o linie de cale ferată, străjuit în părți de împărăția fără de sfîrșit a stuhului legănat de vînt, imensă holdă aurie.

Canalul a rămas în urmă și apa se strecoară din nou șerpuiind prin stufăriș. La o cotitură, apare — puternic proiectat pe orizont — un turn. E un turn de apă, dar de departe pare donjonul unei cetăți medievale a cărei prezență călătorul nu are cum să și-o explice, aici, în inima bălții. O turlă de biserică, apoi alta. Nu e burg, ci obișnuită așezare românească. De la o cotitură, orașul apare tot în fața noastră, ca înșirat pe marginea unei șosele de apă. Cît vezi cu ochii, basamente de tot felul parimate la cheu; barcaze pîntecoase, greoaie, cu siluete de rațe leșești, lotci sprintene ca libelule, cargouri uriașe și un yacht majestuos, o lebedă albă.

Toate stilurile de arhitectură s'au întilnit aici spre a mărturisii amestecul de popoare: un palat occidental, o primărie pornită într'o parte, mai mai să cadă, vile cochete în stil norvegian, casele de chirpici ale lipovenilor și cele de scinduri ale turcilor.

O geamie, o catedrală ortodoxă, una catolică și o bisericuță protestantă înecată în iederă, ne întăresc impresia că ne aflăm într'o miniatură a turnului Babel.

Acostăm, coborîm pe mal.

În arșița de vară, orașul pare mort în după amiaza aceea. Nu mișcă nicăeri, nimeni și nimic.

În fața unei cafenele, la umbra unei tende care a fost

poate velă în arborada unei corăbii de pirați pe marea Egee, o trăsură; caili mărunți, degenerați, cu siluete de mumii, picotesc în soare și nici nu se mai obolesc să alunge de pe ei muștele care îi asaltează în roiuri.

La umbra tendei doarme un om care poate fi tot atât de bine patronul cafenelei sau birjarul. Il întrebăm cine ne poate duce pînă la cimitir. El se urcă pe capră cu multă fereală și ne pofteste în trăsură cu un gest elocvent. Nu vorbește, de par'că i-ar fi teamă să nu spargă atmosfera aceasta de liniște caldă și grea ca plumbul. Urcăm în trăsură. Ea scirție din din toate încheeturile, ca un caic pe o mare agitată. Mentorul nostru tăcut, trezește caili și-i îndeamnă la drum.

Pornim în sgomot infernal de roți — prevăzute cu fier în loc de cauciuc — pe sgrunțuros pietriș de stradă. Străbătem însă destul de repede orașul adormit.

Cimitirul își anunță prezența printr'un gigantic Crist răstignit în secțiunea catolică. Un loc de veșnică odihnă ca puține altele. Liniște. Tufe de agrise, salcîmi și.. șerpi, șerpi, pretutindeni. De aici, abea se aude—timid—foșnetul de mătase al valurilor mărunte deferlind pe plaje.

Din ce colț de țară ai venit, sergent Budeanu Constantin, să odihnești sub crucea pe care ți-a ridicat-o „Patria Recunoscătoare”?

Ne atrage atenția un grup impozant: pe un soclu rotund, trei rame în piramidă închizând o busolă, iar sus, sprijinind un colac de salvare ce nu a putut fi de folos ofițerului de marină pe care-l străjuiește. Alături, un naufragiat cu torpilorul „Zmeul” în largul mării.

Pășind de colo colo, trecem în cimitirul protestant și par'că reedităm pelerinajul lui Yann din „Pêcheur d'Islande” la cimitirul străbunilor.

Albe, frumos aliniate, plăci de marmură străjuiesc marelor din: Devonshire, New-South Walles, Bremen, Denmark... porniți din cețurile nordului să cucerească lumea și cari și-au aflat aici mormintul.

Mărturie a avîntului cu care au pornit pe mări stă inscripția: „aced” 20, 25, sau 27 years.

Cîte visuri, cîte avînturi și doruri s'au stins aici, sub marmura înfiptă pe dună.

Plecăm, în suflet cu toată drama celor ce și-au săvîrșit viața pe aceste meleaguri.

În cimitirul turcesc, părăsire. Tufe mari acoperă ruina unor pietre funerare din care n'a rămas decât cealmaua, atât de mult le-au îngropat nisipurile migratorii. Istoria apusă a acestui neam îl urmărește și la groapă.

Suntem din nou la cheu, cu trăsura arhaică pe mal, cu caili și stăpînul din nou toropiți de arșiță.

Incet, coborîm ajutați de un curent slab, spre mare și orașul contrastelor și ai morții-vii, defilează prin fața noastră. Aproape de pragul apelor, încep să ne legene valuri din

ce în ce mai puternice. Fluviul se sbate să pătrundă cît mai mult în crîngul de valuri albastre al mării și marea nu-l primește; se împotrivesc să-i păteze cu galbenul milului adus din lungă călătorie, seninul de abis al valurilor.

Pete galbene, galben-verzi, verzi și albastre, marchează dispariția fluviului și culoarea unică e acum albastrul închis cu reflexe verzi al mării, care în legănatul ritmic al valurilor îl consolează de nostalgia valsurilor din burgul lăsat departe, în urmă.

Un far alb - cocostîrc uriaș — se vede în urma noastră stingher, acolo unde am lăsat—cu nostalgia ei mediteraneană și conglomeratul ei de oameni, case și tonuri — în toropeală, SULINA.

Roman Secăreanu

A N E M O N A

— Balmont Constantin —

Ce-abea s'arată în declinul

Furtunelor îngrozitoare

O lună argintînd seninul...

— „Acesta-i Anemona oare?...”

De peste creste de abis

Răsun' un răs ce te 'nfioară...

Furtuna, gura și-a deschis:

— ...E Anemona, dulce vis !...

Si 'n timp ce glasul 'ntreabă iară,

Trad. Mihail I. Pricopile

Plînge dorul

Plînge dorul

și suspină valul greu,

și pe unda ce se lasă, se așterne

gîndul meu,

ce izbește pînă'n maluri

de se sue peste dealuri

tot mai sus, spre D-zeu.

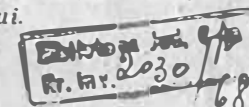
Aida Petrarian

George Negru, *Flori îndoliate* (Poezii. Ediția I)

— „Editura Noastră”, Buc., 1937 —

Un volumuș de poezii, excepțional de modest, a scos d. George Negru, din care se pot desprinde cîteva versuri frumoase și unele titluri sugestive, fiindcă încearcă să evoce aspecte dobrogeane. Astfel **Tablou dobrogean** și **Carsium** caută să prindă în vers ceva din specificul unei anumite monotonii orientale a Dobrogei. Nu înțelegem însă un lucru, de ce atîta îndoliare? Pînă și florile — luînd mantie de doliu — nu mai au nimic din puterea lor de viață și mireasmă. Au voit să fie în manieră baudelairiană, **Flors du Mal**? O, dar n'au răușit. Impresia noastră e că acest doliu a fost arborat numai ca să impresioneze. Altul e adevăratul suflet al poetului.

G. d. M.

Liutvid, un legendar voevod dobrogean

Problema de față a făcut, pentru întâia oară, subiectul a două articole publicate în ziarul «Dobrogea Jună»,¹⁾ în care am dat primele amănunte. În cele ce urmează încercăm o prezentare a problemei în cadrul ei definitiv, rezultatul documentărilor noastre până în prezent.

Despre *Liutvid*, legendarul voevod dobrogean, găsim amănunte într'un cântec bulgăresc din regiunea orașului Prilep (Macedonia). Se numește *Jenibda Iva ot Meglena bălgarsca voivoda* (Nunta lui Iva din Meglena, voevod bulgar). Acest cântec a fost publicat pentru întâia oară în ziarul „*Ţarigradschi Vestnic*” No. 439 (anul 1859), ce apărea în bulgărește la Constantinopole. Am avut prilejul a-l găsi republicat în volumul *Bălgarsca Starina* (Antichitatea bulgară) a lui *Gh. Racovschi*, om politic și cărturar de seamă (1818-1867 la București). Lucrarea amintită este tipărită la București, în anul 1865, la tipografia Ștefan Rasidescu. Cântecul e publicat în acest volum, la pag. 169-175, fiind însoțit de comentarii și interesante note, însă fără caracter istoric.

Acest cântec prețios descrie nunta ca din basme a voevodului *Iva*, din orașul Meglena (Macedonia) guvernatorul Tesaliei, cu fiica regelui din *Belometca*.

Am citit de câteva ori versurile acestui cântec interesant și atențiunea noastră a fost reținută de faptul, că printre nuntașii distinși, ca țarul Șişman, Mirceta—voevodul Ohridei, găsim și pe *Liutvid*—voevodul dobrogean.

Ce caută numele lui *Liutvid* într'un cântec popular din regiunea orașului Prilep? La întrebarea de mai sus, vom căuta răspunsul în rândurile următoare, printr'o fugară expunere a acestui cântec.

1) No. 72-73 din 27 Martie 1937 și No. 114-115 din 19 Iunie 1937.

Voevodul *Iva* vrea să se însoare cu frumoasa fată a regelui din *Belometca*. Mama fetei îi spune, însă, că va trebui să aducă «trei mii de peștitori», pentru că altfel «te vei întoarce fără cinste». Voevodul se întoarce acasă, amărât și comunică acest lucru mamei sale. Ea zâmbi și spuse liniștită: să se ducă la țarul Șişman, — acesta va aduce trei mii de peștitori, să invite pe Mirceta, voevodul vechiului oraș Ohrida—cu acesta vor veni o mie de peștitori,— și

*Apoi să te duci în Dobrogea cîmpoasă,
Acolo să-l inviți pe Liutvid voevodul,
Acesta să-ți fie cumnatul mai mic,
Și el va aduce o mie de peștitori.*

Iva ascultă îndemnul mamei sale și îi invită pe toți, iar...

*din Dobrogea pe Liutvid voevodul
care veni la nuntă cu o mie de peștitori*

Nuntașii împreună cu toți peștitorii plecară să aducă mireasa. Trecură «marea albastră» și ajunseseră în orașul *Belometca*.

Mireasa oferise daruri prețioase țarului Șişman, voevodului Mirceta iar...

*Lui Liutvid îi dădu în dar,
O sabie de Damasc, din fier.*

Ceilalți șease mii de «peștitori» primiră:

Câte doi coți de catifea de mătase.

Cântecul se termină cu lupta nuntașilor, la întoarcere, cu balauri și alte fiare din basme și sosirea lor, cu bine, acasă.

*
* *

Datele de mai sus pun două chestiuni. Prima: În ce epocă a trăit voevodul *Liutvid*? A doua: A existat acest *Liutvid*, voevodul „Dobrogei cîmpoase”? Ultima chestiune o punem întrucât numele acestuia nu este menționat în analele trecutului dobrogean.

Pentru lămurirea primei chestiuni stă în ajutor cântecul însuși. Din el rezultă că nunta voevodului *Iva* a

avut loc: pe timpul domniei «țarului Șişman dela Vidin». Grație acestui amănunt am putea preciza oarecum epoca respectivă.

Cercetările noastre ne-au dat puțința să ne oprim la *despotul bulgar Șişman*, dela Vidin, stăpânitorul acestui ținut în ultimele două decenii ale sec. XIII. Despotul Șişman, care domnea ca suveran independent, este tatăl țarului bulgar de mai târziu *Mihail III Șişman*, (1323-1330) Astfel se justifică, într'o măsură probabilă, titlul: «țarul Șişman dela Vidin», din cântec. De aici concluzia: *Dacă voevodul Liutvid al Dobrogei a existat—facem bineînțeles o presupunere numai—trebuie să-l situăm în jurul ultimelor două decenii ale sec. XIII, sau în primul pătrar al sec. XIV.*

În dorința de a da un răspuns precis pentru o chestiune ne-am adresat atât ilustrului savant d. prof. N. Iorga, cât și prof. Dr. P. Nicov, președinte al Soc. Istorică Bulgară, săvârșit din viață în Octombrie trecut. Foarte curând am fost onorați cu răspunsul amândorura. Ne permitem reproducerea întocmai a acestor două răspunsuri.

Scrisoarea d-lui prof. N. Iorga, cu data de 2 Aprilie 1937, cuprinde următoarele :

Scumpe d-le Mincev,

Cîntecul e desigur interesant. Dar e vorba de Liudevit (—Ludovic) din Croația, cu un nume luat de la stăpînii franci. La Slavii din Apus și azi se întrebuintează acest nume.

Primește, te rog salutările mele

(ss) N. IORGA

Redau, într'o tălmăcire fidelă, scrisoarea regretatului prof. Dr. P. Nicov, dela Universitatea din Sofia, datată «21 Maiu, 1937».

Dragă d-le Mincev,

Fapt este că Liutvid, ca voevod dobrogean, nu există în analele istorice. Aceasta însă nu se poate lua ca neîndoelnică.

Dar legătura și faptul amintirii ca voevod dobrogean, independent de nume, sunt lucruri însemnate și merită atenție. Dacă Liutvid este corespunzător principelui croat Liudevit din secolul al IX-lea, cum vede d. prof. Iorga, nu este într'adevăr exclus, dar nu se poate spune cu certitudine.

Poate fi socotit și într'o vreme mai târzie. În orice caz e cert că literatura istorică dalmatină a influențat, la noi, și asupra cântecelor populare istorice, cari au suferit în diferite vremuri schimbări și influențe ce nu întotdeauna și nu pe deplin sunt fructul creațiunii colective populare. În general, tratarea chestiunilor eu privire la elementele istorice în cântecelc noastre populare cere o atenție deosebită.

Salutări, (ss) P. NICOV

Din publicarea ambelor scrisori-documente, în primul rând observăm, după cum am arătat, că Liutvid, ca voevod dobrogean, n'a fost cunoscut până acum. În altă ordine de idei, nu se exclude faptul ca Liutvid să fie corespunzător persoanei principelui croat din secolul al IX-lea.

Prin influențe, inerente vieții spirituale a popoarelor din Europa balcanică, i s'ar fi dat, probabil, acestuia calitatea de voevod dobrogean. Se cunosc multe similare.

Posibilitatea acordării unei epoci mai târzie de cât veacul al IX-lea, dă o anumită bază afirmării noastre cu privire la epoca în care a existat acest voevod dobrogean.

Cântecul este și rămâne interesant ca document, reprezentând o contribuție prețioasă pentru trecutul dobrogean.

Am căutat în aceste însemnări, să readucem în discuțiune o problemă care se cere limpezită: *A fost Liutvid voevod al Dobrogei?*

Rămâne în sarcina specialiștilor rezolvarea acestei probleme și importantă și plină de interes.

D. N. MINCEV

Iubire neatinsă

Cum vii spre mine 'n mersu-și
legănînd

Cădelnița miremelor grădinii,
Petală înflorești pentru privire,
Ca raza pentru laptele luminii.

Vis brun aduci în bucle de mătase
Și 'n pașii mici culegi zbor de lăstuni
Și ți-e surisul copt pe rugul gurii
Un clopot lin din seri de rugăciuni...

Și degete de-mi plimb pe brațe moi,
Vibrează 'n carnea ta cu pîrg de veri
Viori ascunse pentru melodii

Stîrnite sub arcuș de mîngîieri.

M'afund în ochi cu iriși înopțași
Ca'n mări ce dorm cu apele 'nstelate
Să-mi zmlăfuesc furtuna din simșiri
Cu-aripi deschise spre Divinitate.

Și trupul tău cu întocmiri feline,
Cum lunecă în vis și în eter,
Rămîn în mîini cu catifeaua undei
Și'n suflet cu-o fășie proaspătă de cer.

Aurel Dumitrescu

Bunii dobrogeni păstrează revista la loc de cinste

Simple discuții cu privire la un Palat cultural al Dobrogei

Presa cotidiană publică în ultimul timp în coloanele «Curierului Constanței» o serie de articole-corespondențe în legătură cu activitatea culturală și planurile de viitor ale edililor constănțeni, al căror nume ne face plăcere să-l notăm aici—și anume: d. Primar General T. Nicolau, secondat de d-nii Aurel Vulpe și Scipio Vulcan. Chiar și numai faptul că se discută aceste lucruri este interesant—pentru că pînă acum răsfoind oricare gazetă și tirile privitoare la Constanța se mărgineau la obișnuitele furturi, tâlhării, fraude, crime. Acum, însă, a venit vremea să se discute și evenimente ori probleme culturale. Și, desigur, nu vor întârzia chiar și realizările pe teren. Persoana edililor noștri—amintiți mai sus—ne garantează aceasta.

Dintre faptele și problemele care au început să se discute amintim, bunăoară, mutarea muzeului regional de antichități din localul de astăzi (care local este o cumplită cocioabă...). Apoi, înzestrarea bibliotecii municipale, crearea unui teatru permanent constănțean, etc.

În acest *et cetera* intră și problema unui Palat cultural reprezentativ al Dobrogei.

Asta-i una din cele mai complexe probleme culturale regionale pentru că și dacă greutățile care se pun în calea construcției lui sunt, într'adevăr, grele—apoi și realizarea lui ar duce la posibilități și perspective majore culturii dobrogene...

Dar Palatul ăsta are și el un basm... Cîndva—să tot fie unsprezece ani de atunci—in mare alai de trîmbițe și discursuri i s'a pus piatra fundamentală în fosta grădina publică a orașului—actualmente, sinistrul parc de lângă Liceul «Mircea cel Bătrîn».

Au trecut anii... La fel întotdeauna, cu soare mult, cu ploii și cu ninsori... Nimeni n'a făcut nimic dar și piatra

aceea s'a încăpăținat să rămîie tot acolo, să amintească parcă tuturor sorocul ei...

Se agită, acum, citeva probleme. Citeva care ar părea diferențiate la prima vedere, dar care pot prea bine să fie conexe. Și, anume, se cere mai insistent ca totdeauna un Teatru Comunal, o bibliotecă în care să ai mese și scaune destule, să ai geamuri cât peretele ca să pătrundă lumina la lectori, dulapuri pentru cărți... un local pentru muzeul care ne este oarecum certificat de stare civilă doveditor că suntem de origine română și adăugăm noi că se mai cere o sală de conferințe pentru o viltoare Universitate populară ca și o alta pentru o permanentă expoziție de plastică, pentru o pinacotecă dobrogeană. Ba, fără să fim pretențioși, splendide ar fi expozițiile lămuritoare despre produselor și însemnătatea economică a Dobrogei, ori altele cu specificul populațiilor dobrogene...

Toate acestea s'ar realiza prin Palatul acesta.

Știm că aur mult și greu costă construcția și, apoi, înzestrarea lui, dar mai știm că și folosul lui este chiar o imposibilitate ca să fie socotit în valori de bancă...

Și bine ar fi să se construiască.

Pentru că, suntem informați, se discută acum ca să se termine partea centrală a Liceului și, acolo să se facă un Teatru Comunal—dar asta, (nimeni să nu se supere) nu rezolvă problema unui teatru permanent constănțean, ci cel mult prin regia de exploatare mai mult are să încurce direcția Liceului și Consiliul comunal,—și apoi, doar nu mai spunem să se termine construcția liceului și să se facă teatru...

Noi vrem construcția Palatului cultural.

Și chiar de nu se va face, știm, Constanța ar continua să existe și mai departe. Iar oamenii de cultură vor spera și mai departe că vreodată, cîndva, se va ridica și ăst Palat, atît de necesar lor pe cit negustorilor (desigur, din întâmplare, cu atît de exotice nume) maslinele ca să le poată vinde și să strîngă milioane (care nu tot din întâmplare, vor trece, apoi nevăzute, granițele...)

Dar, dacă-mi va mai îngădui d. T. Cergău, despre acest Palat voi mai scrie aici.

Gânduri

CUVINTE REGALE

„Poporul nostru este înzestrat cu o inteligență vie; această vie însușire este o solidă temelie pe care se pot clădi atâtea lucruri frumoase și folositoare societății. Dar ea nu este suficientă spre a face progrese reale: ea trebuie completată și cu alte însușiri: **muncă și disciplină**. Fără aceste două calități de primă necesitate nu există nici un progres temeinic, nici o realizare adevărat utilă.

M. S. Regele Carol II

M. S. Regele Carol II, înființând instituția de consolidare națională „Straja Țării”, și-a dat seama că odată cu înarmarea, dacă nu înainte ei, elementul uman e acela care trebuie pregătit. Deoarece o armă, în mîna unui om puțin însuflețit, este aproape inexistentă: nu poate fi folosită pentru împlinirea sau asigurarea unui lucru împlinit.

Gîndul regal năzuiește să pregătească solidaritatea națională, care — după reîntregire — mergea cu pași repezi spre năruire.

Mulți privesc instituția Straja Țării cu ochi răi, spunând că copilul este luat dela carte și pus să facă pe militarul de mic, și spun aceasta pentru că se uită prin prisma fastului dela diferitele solemnități.

Nu! Prin străjerie nu se înțelege numai educația fizică. În străjerie se face educația tinerelor vîrstare ca să fie de folos Țării și Regelui ei, căci pe lângă educația fizică, cerută de marii pedagogi, se face educația minții, potrivit acelei maxime latine la care, prin abuz, se face apel: **Minte sănătoasă în corp sănătos**.

Lă acestea se adaugă educația națională, artistică, religioasă, morală, socială. Prin străjerie se caută o reînviere a sufletului românesc păstrat în obiceiuri și practici religioase.

Străjeria a deschis marea carte a naturii, în care micul străjer, viitor străjer al patriei, să citească frumusețile țării, cu trecutul lor istoric și podoaba dăruită de Dumnezeu. Numai cunoscându-ne trecutul și frumusețile patriei vom ști să apărăm ceea ce stăpînim.

Cu câtă părere de rău îmi amintesc că tinerii noștri treceau prin școala primară, uneori prin cea secundară fără să știe „Imnul Regal”, după cum unii din cei care veneau în fața sfântului altar, pentru a se uni pe veci, prin urmare viitori părinți, nu știau să rostească „Tatăl nostru”, fără să mai spun de ignorarea cîntecelor frumoase ale neamului nostru, naționale și populare, nu rareori înlocuite prin cîntece importate. Cred că prin străjerie, fiecare va ști să se închine lui Dumnezeu nu numai prin rostirea rugăciunii, ci și prin cîntarea ei, va ști să cînte frumos cîntecile naționale, va ști jocurile românești, va prinde dragoste din nou de costumele naționale.

Dacă viitorii cetățeni ai țării vor ști să se roage lui Dumnezeu, vor cunoaște trecutul neamului și frumusețile țării, vor ști să joace românește și să muncească pentru prosperarea țării, vom

căpăta coeziunea națională și prin aceasta mulțumirea sufletească că am muncit cu spor.

Marele Străjer, M. S. Regele Carol II, pedagogul timpului, va binemerita dela acest neam, pentru că a știut la timpul cerut de nevoile imperioase ale Țării să facă stîncă de granit a solidarității naționale, în jurul Tronului, pentru apărarea Țării contra acelor ce rivnesc bogățiile și frumusețile țării noastre.

B. Neagu

Cărți și reviste

Prof. Dr. G. Moroianu. — „Chipuri din Săcele” Ed. Fund. Regale. Cartea Satului 1938. Pentru noi dobrogenii, chipurile reînviolate din Săcele, sunt strămoșii ridicați din mormînte, cu frunțile patriarhal senine, cu vieți frumoase și obiceiuri curate, pe care noi, cei răsădiți în depărtate locuri, le-am uitat, sau poate, nu le-am știut niciodată.

„Chipurile din Săcele” sunt ecouri din mindria răposaților noștri strămoși, tribuni ai revoluției din 1848, veniți par’că anume să ne povestească luptele de fiecare zi, din demult trecutele lor vieți.

Icoanele acestea reînviolate, ne poartă gîndurile spre biserica minunată unde s’au botezat, cununat și îngropat bătrînii noștri, ne poartă visele pe potecile munților semeți, de-atîtea ori cutreerate de acești Săceleni, legendari purtători de tradiție și rominism, ni le poartă prin bălțile Duării, ca și pe meleagurile noastre dobrogone, unde ei au descălecat odinioară, cititorind țară nouă și defnitivă pentru noi urmașii.

E o carte frumoasă, înduioșătoare, scrisă într’un plăcut grai bătrînesc.

Virgil Carianopol. — „Frunzișul Toamnei Mele” versuri, colecția „Universul” 1939. Suntem obișnuiți, dela un timp încoace, să vedem mai în fiecare revistă, cîmpee de versuri sau poezii de ale d-lui Virgil Carianopol.

Transcriem din ultimul său volum — „Frunzișul Toamnei Mele” — cîteva cîmpee:

„Cine să te mai adune? Cine să te mai strige?
„Cine să-și mai joace anii în cărți, ca să te câștige?”
(Cine)

„Plîngem, că odată cu frunzele toamnei
„Mor și cîntecele și zilele pentru noi”

(Prietenului trist)

* * *

Sandra Cotovu. — Jocuri de Apă. Ed. Cartea Romînească, roman, 1938. Pentru vitrinele constănțene, romanul D-nei S. Cotovu e o adevărată sărbătoare, vitrine bucuroase să resfețe operele scriitorilor locali.

Slova D-nei Cotovu, pentru mulți o surpriză, e cunoscută din paginile revistei „Insemnări Ieșene”.

Urmărind gîndurile delicate, înveșmîntate într’un stil plăcut,